



Ekonomie 2, Seminář 4

Peníze, monetární systém

18. a 20. 3. 2024, Veronika Plachá



Program

- Peníze, peněžní agregáty
- Determinanty nabídky a poptávky po penězích
- Tvorba peněz (peněžní multiplikátor vs. realita)
- Barter, komoditní peníze
- Aktuální dění



1. Nejuzší definice peněz, **M1**, obsahuje:

a) mince, bankovky a vklady na viděnou

b) mince, bankovky a termínované vklady

c) mince, bankovky a veškeré depozita v bankách

d) mince, bankovky a veškeré depozita v bankách, včetně centrální banky

e) nic z výše uvedeného



1. Nejuzší definice peněz, **M1**, obsahuje:

a) mince, bankovky a vklady na viděnou

b) mince, bankovky a termínované vklady

c) mince, bankovky a veškeré depozita v bankách

d) mince, bankovky a veškeré depozita v bankách, včetně centrální banky

e) nic z výše uvedeného



2. Důležitý **rozdíl mezi** "penězi" (money, **M1**) a "skoro penězi" (near money, **M2-M1**) je v tom, že:

- a) peníze je možné rovnou utratit, kdežto skoro peníze ne
- b) skoro peníze obsahují všechna depozita v bankách, zatímco peníze depozita v bankách neobsahují
- c) skoro peníze jsou narozdíl od peněz peníze s nuceným oběhem
- d) není mezi nimi žádný rozdíl



2. Důležitý **rozdíl mezi** "penězi" (money, **M1**) a "skoro penězi" (near money, **M2-M1**) je v tom, že:

a) peníze je možné rovnou utratit, kdežto skoro peníze ne

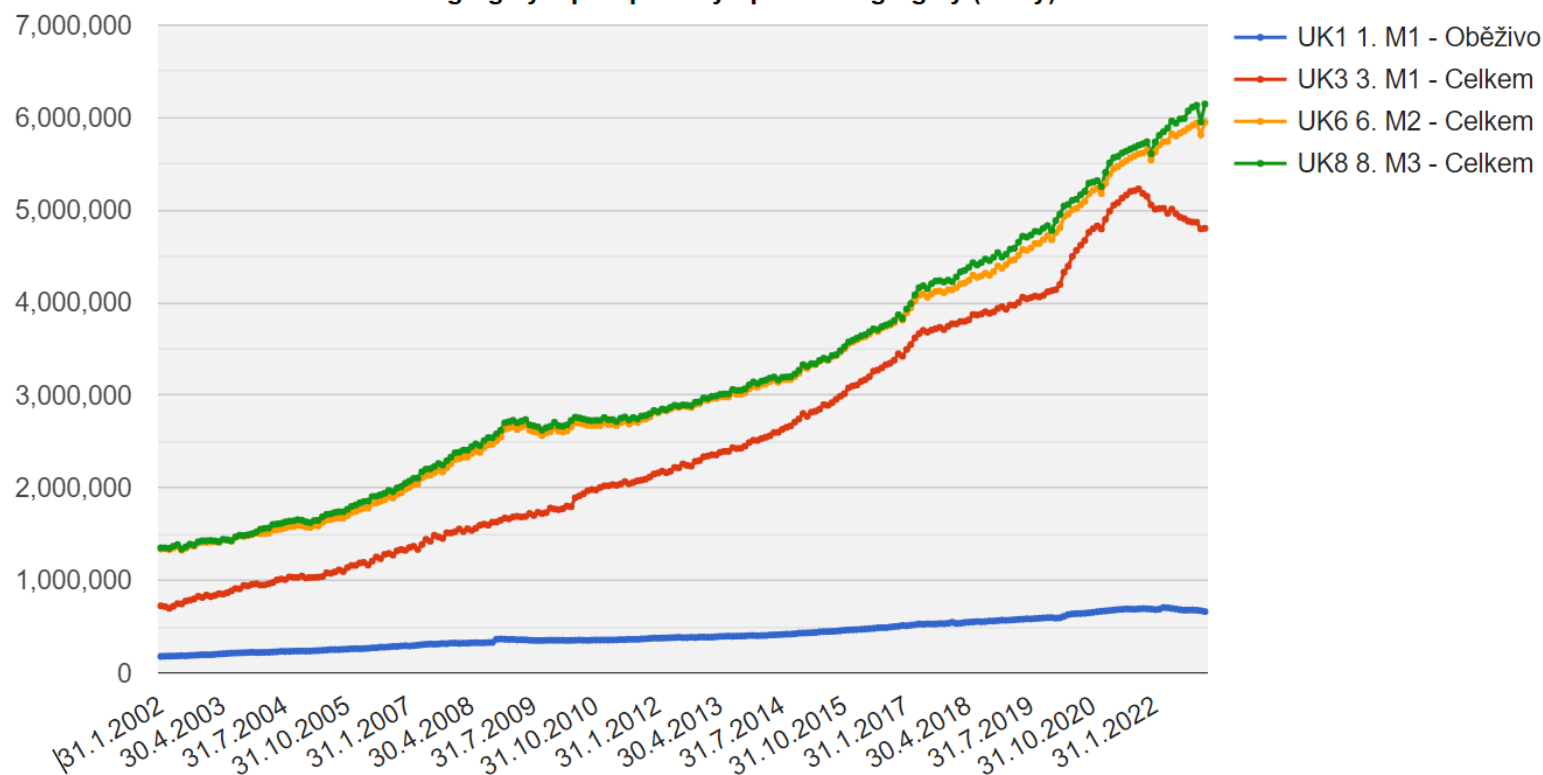
b) skoro peníze obsahují všechna depozita v bankách, zatímco peníze depozita v bankách neobsahují

c) skoro peníze jsou narozdíl od peněz peníze s nuceným oběhem

d) není mezi nimi žádný rozdíl

Peněžní agregáty v ČR (v mil. Kč)

Tabulka A41: Peněžní agregáty a protipoložky - peněžní agregáty (stavy)



Zdroj: ČNB - ARAD



3. Která z následujících funkcí **není** funkcí peněz?

a) zúčtovací jednotka

b) uchování hodnoty

c) jištění proti inflaci

d) prostředek směny



3. Která z následujících funkcí **není** funkcí peněz?

a) zúčtovací jednotka

b) uchování hodnoty

c) jištění proti inflaci

d) prostředek směny

4. Na základě **transakčního** motivu držby peněz, poptávka po penězích:

- a) roste s růstem úrokové sazby
- b) roste s poklesem úrokové sazby
- c) klesá s růstem nominálního příjmu
- d) roste s růstem nominálního příjmu
- e) nic z výše uvedeného

Která z předchozích odpovědí by byla správná pro tu část poptávky po penězích, která je založena na **spekulačním** motivu?

Která z předchozích odpovědí by byla správná pro tu část poptávky po penězích, která je založena na **opatrnostním** motivu?

4. Na základě **transakčního** motivu držby peněz, poptávka po penězích:

- a) roste s růstem úrokové sazby
- b) roste s poklesem úrokové sazby
- c) klesá s růstem nominálního příjmu
- d) roste s růstem nominálního příjmu
- e) nic z výše uvedeného

Která z předchozích odpovědí by byla správná pro tu část poptávky po penězích, která je založena na **spekulačním** motivu?

b)

Která z předchozích odpovědí by byla správná pro tu část poptávky po penězích, která je založena na **opatrnostním** motivu?

b)



5. **Nabídka peněz** v ekonomice se **zvýší**, kdykoliv komerční banky:

a) zvýší své vklady v centrální bance

b) zvýší objem úvěrů

c) zvýší své závazky tím, že přijmou peněžitý vklad

d) sníží své závazky tím, že vyplatí vklad v hotovosti




5. **Nabídka peněz** v ekonomice se **zvýší**, kdykoliv komerční banky:

a) zvýší své vklady v centrální bance

b) zvýší **objem úvěrů**

c) zvýší své závazky tím, že přijmou peněžitý vklad

d) sníží své závazky tím, že vyplatí vklad v hotovosti



V následujících otázkách se pohybujeme v (poněkud zastaralém) modelu tvorby peněz prostřednictvím peněžního multiplikátoru

6. Vezmete 1000Kč, které máte pod matrací a přinesete je do banky, kde je uložíte na svůj účet. Za předpokladu, že banky drží 10% rezervy před i po transakci a populace drží stále stejné množství oběživa, o kolik se zvýší

- množství vkladů v ekonomice?
- množství peněz v ekonomice?

Znázorněte na účtech rozvah.

6. Vezmete 1000Kč, které máte pod matrací a přinesete je do banky, kde je uložíte na svůj účet. Za předpokladu, že banky drží 10% rezervy před i po transakci a populace drží stále stejné množství oběživa, o kolik se zvýší

- množství vkladů v ekonomice?
- množství peněz v ekonomice?

Znáznorněte na účtech rozvah.

Multiplikátor = $1/0,1=10$

Změna vkladů = $1000\text{Kč} * 10 = 10000\text{Kč}$

Změna peněz = Změna vkladů – původní vklad = 9000Kč

Původní vklad = změna formy peněz z oběživa na vklady



7. Pokud jsou PMR (povinné minimální rezervy) stanoveny na 100%, vklad \$1000 v hotovosti

a) nezmění peněžní zásobu

b) peněžní zásoba vzroste o více než \$1000

c) peněžní zásoba vzroste o méně než \$1000

d) peněžní zásoba poklesne o více než \$1000

e) peněžní zásoba poklesne o méně než \$1000



7. Pokud jsou PMR (povinné minimální rezervy) stanoveny na 100%, vklad \$1000 v hotovosti

a) nezmění peněžní zásobu

b) peněžní zásoba vzroste o více než \$1000

c) peněžní zásoba vzroste o méně než \$1000

d) peněžní zásoba poklesne o více než \$1000

e) peněžní zásoba poklesne o méně než \$1000



8. Peněžní multiplikátor je roven $1/PMR$, pokud platí, že:

a) obyvatelstvo drží stále stejné množství oběživa

b) banky nemají dobrovolné rezervy

c) PMR dostatečně převyšuje hodnotu rezerv, kterou by banky držely dobrovolně

d) vše z výše uvedeného

e) nic z výše uvedeného



8. Peněžní multiplikátor je roven $1/PMR$, pokud platí, že:

a) obyvatelstvo drží stále stejné množství oběživa


b) banky nemají dobrovolné rezervy

c) PMR dostatečně převyšuje hodnotu rezerv, kterou by banky držely dobrovolně

d) vše z výše uvedeného

e) nic z výše uvedeného

Tabulka: Povinné minimální rezervy ve vybraných centrálních bankách

	Sazba PMR	Úročení	Průměrování	Rozlišování podle typu závazků
ECB	1 %	Ano*	Ano (6-7 týdnů)	Splatnost do 2 let
SNB	2,5 %	Ano*	Ano	Splatnost do 90 dnů
MNB**	1 %	Ano	Ano (1 měsíc)	Splatnost do 2 let
NBP	0,5 %	Ano	Ano	Ne
ČNB	2 %	Ano	Ano (1 měsíc)	Splatnost do 2 let
Fed	 PMR nejsou aplikovány / sazba 0 %			
Bank of England				
Norges Bank				
RBNZ				
Bank of Canada				
Riksbank				

* S negativními měnověpolitickými sazbami ECB a SNB úročí PMR sazbou 0 %.


** V březnu 2020 MNB do odvolání [přestala PMR vymáhat](#). Prakticky tak došlo k zavedení sazby 0 %, které je však prezentováno spíše jako dočasné.

Zdroj: Webové stránky centrálních bank, [BIS](#).

https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/cnblog/Povinne-minimalni-rezervy/

Pozn. Vychází z článku publikovaného v březnu 2021, maďarská MNB od té doby parametry PMR měnila a v roce 2023 přestaly ECB a ČNB povinné minimální rezervy úročit.

Tabulka: Povinné minimální rezervy ve vybraných centrálních bankách

	Sazba PMR	Úročení	Průměrování	Rozlišování podle typu závazků
ECB	1 %	Ano*	Ano (6-7 týdnů)	Splatnost do 2 let
SNB	2,5 %	Ano*	Ano	Splatnost do 90 dnů
MNB**	1 %	Ano	Ano (1 měsíc)	Splatnost do 2 let
NBP	0,5 %	Ano	Ano	Ne
ČNB	2 %	Ano ←	Ano (1 měsíc)	Splatnost do 2 let
Fed	<div>  PMR nejsou aplikovány / sazba 0 % </div>			
Bank of England				
Norges Bank				
RBNZ				
Bank of Canada				
Riksbank				

* S negativními měnověpolitickými sazbami ECB a SNB úročí PMR sazbou 0 %.

** V březnu 2020 MNB do odvolání přestala PMR vymáhat. Prakticky tak došlo k zavedení sazby 0 %, které je však prezentováno spíše jako dočasné.

Zdroj: Webové stránky centrálních bank, [BIS](#).

https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/cnblog/Povinne-minimalni-rezervy/

Pozn. Vychází z článku publikovaného v březnu 2021, maďarská MNB od té doby parametry PMR měnila a v roce 2023 přestaly ECB a ČNB povinné minimální rezervy úročit.

ČNB zrušila úročení povinných minimálních rezerv

Sdílejte »  »  »  » 

Bankovní rada 7. září 2023 rozhodla o zrušení úročení povinných minimálních rezerv (PMR) s platností od 5. října 2023, od prvního dne nového udržovacího cyklu povinných minimálních rezerv.

Česká národní banka přistoupila k tomuto kroku s cílem snížit náklady na provádění měnové politiky při zachování její efektivity. Obdobné rozhodnutí přijala Evropská centrální banka v červenci 2023. Povinné minimální rezervy nejsou nástrojem měnové politiky ČNB.

Co jsou povinné minimální rezervy

Banky, pobočky zahraničních bank a družstevní záložny (banky) mají povinnost na účtu u ČNB udržovat určitou část ze svých primárních závazků jako tzv. rezervy (od konce roku 1999 jsou to 2 %). Povinné minimální rezervy už delší dobu fakticky nejsou nástrojem měnové politiky, ale stále plní mimo jiné úlohu likviditního polštáře pro zabezpečení hladkého průběhu mezibankovního platebního styku. Poptávka dané banky po rezervách za účelem mezibankovních plateb je dána mnoha vnějšími faktory, je proto kolísavá a na úrovni jednotlivých bank obtížně předvídatelná. Existence PMR může poptávku jednotlivých bank po rezervách stabilizovat, protože PMR mohou (v prostředí strukturálního přebytku likvidity) pro banky sloužit jako vyrovnávací nástroj. Při náhlé potřebě likvidity z důvodu vnějších faktorů pak jednotlivé banky mohou čelit krátkodobému nedostatku likvidity, který však pokryjí právě z rezerv držených za účelem plnění PMR. To umožňuje povinnost udržovat stanovenou výši PMR formou průměrování v rámci jednotlivých udržovacích cyklů.

Podrobnější popis najdete zde:

» [Vyhláška č. 253/2013 Sb., kterou se stanoví podmínky tvorby povinných minimálních rezerv \(pdf, 282](#)






A nyní realističtější příklad...


9. Předpokládejme, že si zákazník vezme v bance úvěr 100 000 Kč. Jaký má tato událost ceteris paribus dopad na následující veličiny v ekonomice? Znázorněte dopady na bilanci relevantních subjektů.

- Celková depozita na účtech bankovního sektoru:
- Celkové rezervy držené bankami u centrální banky:
- Měnová báze (M0):
- Peníze (M1):




9. Předpokládejme, že si zákazník vezme v bance úvěr 100 000 Kč. Jaký má tato událost ceteris paribus dopad na následující veličiny v ekonomice? Znázorněte dopady na bilanci relevantních subjektů.

- Celková depozita na účtech bankovního sektoru: **nárůst o 100k**
- Celkové rezervy držené bankami u centrální banky: **beze změny**
- Měnová báze (M0): **beze změny**
- Peníze (M1): **nárůst o 100k**



10. Nyní předpokládejme, že jiný zákazník vezme 20 000 v hotovosti a vloží je na svůj běžný účet v bance. Jaký má tato událost ceteris paribus dopad na stejné veličiny v ekonomice? Znázorněte dopady na bilanci relevantních subjektů.

- Celková depozita na účtech bankovního sektoru:
- Celkové rezervy držené bankami u centrální banky:
- Měnová báze (M0):
- Peníze (M1):



10. Nyní předpokládejme, že jiný zákazník vezme 20 000 v hotovosti a vloží je na svůj běžný účet v bance. Jaký má tato událost ceteris paribus dopad na stejné veličiny v ekonomice? Znázorněte dopady na bilanci relevantních subjektů.

- Celková depozita na účtech bankovního sektoru: **Nárůst o 20k**
- Celkové rezervy držené bankami u centrální banky: **beze změny**
- Měnová báze (M0): **beze změny**
- Peníze (M1): **beze změny**



11. Barterový obchod byl nahrazen komoditními penězi, protože:

a) barterový obchod byl neefektivní způsob výměny, jelikož dalo značné úsilí najít někoho, kdo by chtěl vyměnit to, co máte, za to, co chcete.

b) byl někdy značně technicky obtížný

c) barterový obchod bránil rozvoji specializace, protože hodnota výstupu nebyla dělitelná

d) barterový obchod byl závislý na výskytu dvou protichůdných požadavků, který se s diverzifikujícím se výstupem ekonomik stával čím dál méně pravděpodobný.

e) vše výše uvedené



11. Barterový obchod byl nahrazen komoditními penězi, protože:

a) barterový obchod byl neefektivní způsob výměny, jelikož dalo značné úsilí najít někoho, kdo by chtěl vyměnit to, co máte, za to, co chcete.

b) byl někdy značně technicky obtížný

c) barterový obchod bránil rozvoji specializace, protože hodnota výstupu nebyla dělitelná

d) barterový obchod byl závislý na výskytu dvou protichůdných požadavků, který se s diverzifikujícím se výstupem ekonomik stával čím dál méně pravděpodobný.

e) vše výše uvedené



12. Komoditní peníze zvýšily efektivitu obchodu, jejich fungování však bylo komplikováno:

a) častým používáním barterového obchodu

b) výkyvy v poptávce a nabídce po komoditě, která sloužila jako peníze, které způsobovaly výkyvy v hodnotě komoditních peněz

c) neschopností společnosti shodnout se na jedné komoditě ve funkci peněz

d) neschopností společnosti nalézt komoditu, která by byla vhodná pro funkci peněz

e) ničím z výše uvedeného



12. Komoditní peníze zvýšily efektivitu obchodu, jejich fungování však bylo komplikováno:

a) častým používáním barterového obchodu

b) výkyvy v poptávce a nabídce po komoditě, která sloužila jako peníze, které způsobovaly výkyvy v hodnotě komoditních peněz

c) neschopností společnosti shodnout se na jedné komoditě ve funkci peněz

d) neschopností společnosti nalézt komoditu, která by byla vhodná pro funkci peněz

e) ničím z výše uvedeného



13. Spojte pojem s odpovídající definicí tohoto pojmu:

a. operace na volném trhu

b. sterilizace

c. neutralita peněz

1/ Takové opatření centrální banky, které eliminuje vliv mezinárodního pohybu peněz na domácí peněžní zásobu

2/ Neschopnost peněz ovlivnit reálné proměnné v dlouhém období

3/ Nákup nebo prodej vládních dluhopisů centrální bankou - jeden z nejvíce používaných nástrojů peněžní politiky



13. Spojte pojem s odpovídající definicí tohoto pojmu:

a. operace na volném trhu **3**

b. sterilizace **1**

c. neutralita peněz **2**

1/ Takové opatření centrální banky, které eliminuje vliv mezinárodního pohybu peněz na domácí peněžní zásobu

2/ Neschopnost peněz ovlivnit reálné proměnné v dlouhém období

3/ Nákup nebo prodej vládních dluhopisů centrální bankou - jeden z nejvíce používaných nástrojů peněžní politiky



14. Je rozumné očekávat, že **snížení úrokové sazby** povede:

- a) k růstu investic, jelikož půjčování peněz podnikům přináší bankám větší zisk než předtím
- b) k poklesu investic, protože úvěry jsou pro podniky hůře přístupné
- c) k růstu investic, protože úvěry jsou pro podniky lépe přístupné



14. Je rozumné očekávat, že **snížení úrokové sazby** povede:

a) k růstu investic, jelikož půjčování peněz podnikům přináší bankám větší zisk než předtím

b) k poklesu investic, protože úvěry jsou pro podniky hůře přístupné

c) k růstu investic, protože úvěry jsou pro podniky lépe přístupné



15. Mezi **aktiva centrální banky** patří:

- a) zlato, vklady komerčních bank, vklady vlády
- b) vládní cenné papíry, vklady komerčních bank
- c) zlato, oběživo, vládní cenné papíry
- d) zlato, vládní cenné papíry a devizové rezervy
- e) zlato, devizové rezervy a oběživo



15. Mezi **aktiva centrální banky** patří:

a) zlato, vklady komerčních bank, vklady vlády

b) vládní cenné papíry, vklady komerčních bank

c) zlato, oběživo, vládní cenné papíry

d) zlato, vládní cenné papíry a devizové rezervy

e) zlato, devizové rezervy a oběživo